

Trykket i Morgenbladet nr 8, 21.-27.2.2003.

Minneord om Axel Jensen:

Språket sprekker – og hjertet

Axel, du lå på din myke Nimbus-madrass og tenkte på alt det som hadde skjedd i ditt kaotiske liv. Da sa du: ”Jeg kom inn fra sidelinjen, og utstøtte noen små bjeff.” Så tilføyde du: ”Jeg må innrømme at jeg er overrasket over at noen hører på meg i det hele tatt.”

Hvor karakteristisk det låter, denne slentrende selvironien. Som litterat var du ikke særlig forfengelig på egne vegne. Tvert imot: Du var nådeløs mot dine egne tekster. For eksempel da du fortalte om den gangen du skulle lese høyt fra *Ikaros* på en bokmesse, og utbrøt ”Fy faen! Dette var dårlig!” og slo boken igjen. Du syntes den grenset til kitsch og at den var full av språklige klisjeer, men så tilføyde du, som en slags forsonlig gest til ditt debuterende ungdomsjeg: ”Man får jo være overbærende siden det er en ung mann som har skrevet den; den inneholder vel enkelte rimelig bra skildringer av ørkenen.”

Nei, man kan ikke akkurat beskylda deg for å ha vært selvhøytidelig: ”Skriverier” kalte du det – ”krafsing”, det som det litterære establishment kalte genialt og sensasjonelt, og som åpnet nye verdener for en hel generasjon forfattere, outsiders og eventyrere.

Nå har krafningen din stilnet, Axel, og vi må venne oss til den umulige tanken at vi ikke skal få høre flere av dine bjeff. Du skal ikke kjempe mer med ordene, ikke koke flere "buljongterninger", ikke forme flere "synkoper" og "kruseduller" – du skal ikke lenger forhekse vår tanke og dikte ditt liv. Den store granskningen er over, leken er slutt, kampen er vunnet, det siste kapittelet av romanen er skrevet; og vi som er igjen må bare forsone oss med at magien i ditt smil, ditt fandenivoldske guttesmil, nå har begynt å blekne ...

Du har lukket øynene for siste gang. Da stilnet også gåtene som besatte deg helt siden den gang du ga det siste godnattkysset til din barndoms sjokoladegud Sogol, og livets enkle blendverk raknet for dine tårevåte barneøyne: Den gang sto du så alene igjen med savnet, lengselen, tvilen, skepsisen og gåtene, de samme gåtene som du har "gnagd" på gjennom en mannsalder bak ditt kullsvarte, tvisynte nattblikk ...

Da du trakk ditt siste åndedrag ble det stille, selv smertens ubarmhjertige klør slapp taket da; men også *din* klo måtte gi slipp, og dermed forsvant også refsere og provokatøren; ja selv dine uregjerlige, fritt flytende burlesker, som du var slik et oppkomme av, dovnet inn i en øredøvende stillhet. For du *var* kommet til veis ende -- utforskningen var fullført.

Og vi, som nesten hadde mistet troen på at du kunne dø, var med ett så hjelpeløst gjennomtrengt av tristhet, vi kjente bare tomhet da vi forsto at du hadde gitt oss ditt siste forførende smil, og tenkt din siste tanke. Men så gikk det noen timer, eller dager, i dette savnet, og vi ble gående og lytte til stillheten, og da forsto vi at det slettes ikke var så tomt og at det absolutt ikke er stille, for tristheten *fyller oss* – det bugner av følelser, stemninger, minner, opplevelser, inspirasjoner! språklige overdådigheter!

ville innfall, saftige utfall og kunnskapsrike ekskurser og utfordringer. Sorgen, og hele den veldige skatt av tanker og kruseduller, er en gave du etterlater deg -- og i stillheten danser dine ord etter Charlie Parkers udødelige rytmer, og vi merker så tydelig hvordan den skjeløyde sjarmøren fortsatt bjeffer for å vekke oss til nye halsbrekkende eventyr.

Du visste det: Du hadde lenge forstått at du skulle ut på den siste reisen, og at hjertet ikke kunne banke inn i evigheten; du hadde fått den tiden du trengte til å forberede deg, og var ikke redd – aller minst for døden: ”Døden er ingenting,” sa du, ”og ingenting klarer vi ikke å forestille oss.” Ingenting går det heller ikke an å snakke om, for språket sprekker og blir ubrukelig. Derfor lå du så rolig på din nimbus; du visste at døden alltid sto klar til å spre deg for alle vinder. Men du var ikke ferdig, det var noe mer du skulle utrette, det var noe du *ville*:

Du ville være noen minutter til hos din elskede. Og så var det alt det andre du hadde på hjertet: Du måtte leke litt til; forvirre og fryde oss, være trollmann og bedrager; du ville så mer uro og åpne øyene våre for alt det som ”kiler” i nervesystemet; også *vi* skulle vekkes av vår våkne tilstand. Derfor fortalte du til slutt de største av alle dine skrøner: Den om solsystemet som en dag ramlet ned i hodet ditt i London, den om din ”bror” Ivanovitsj – og den om det sjanglende livsløpet til ”denne figuren” Axel Jensen.

Som gammel havnerotte måtte du jo gjøre opp bestikk, og det krevde stor behendighet, spenstig tankeflukt og atskillige doser dumdristighet og vågemot, for du var jo pølseprinsen som bar *navnet*, og du var jo bare en mygg som hadde kjempet mot kjedsomheten. Men du klarte det. Til slutt *ble* sirkelen sluttet: Kasser med

manuskripter ble båret ned fra loftet og du fullførte skapelsen av din egen dystopiske fiksjonsverden der ute blant galaksene et sted, der Epp fortsatt koker sine gamboliske frokostegg. Og så virkeliggjorde du den litterære drømmen du hadde gått svanger med i over femti år, og tok en siste vanvittig svingom med din ungdoms guru; dervisjen og lystløgneren som hatet foxtrot og solgte kosmisk ild. Og endelig fullendte du ditt liv som bedrager og forvandlet deg selv til en makeløs fortelling ... Først da hadde du fullbrakt din dikteriske gjerning, for da var livet blitt litteratur, og for all fremtid kunne du holde oss i ditt vidunderlige jerngrep av ordkunst.

Da, og først da, kunne du puste lettet ut og legge deg smilende og tilfreds tilbake på din lille sky og høste ditt fortjente otium. Da var du kommet frem, du var der du ville være, og så svingte du deg opp på nimbus og gjorde en stille sorti – gled inn i solnedgangen en torsdag i februar.

Og vi, som trodde du bare spøkte, bare drev med røverstreker igjen, fordi du så ufattelig mange ganger hadde lurt døden – og oss --, vi sto der så tafatte ... handlingslammet og i villrede; som en skokk måpende epigoner tørket vi våre forvirrede tårer.

Nå har vi fått summet oss, og ser at du har lagt igjen *alt* etter deg, en solid litterær nistepakke – et helt arkiv av saftige sansninger, skarpsindige refleksjoner og overstadige fabuleringer. Derfor er det slettes ikke trist og *tomt* etter deg Axel, for tristheten er bugnende full av alt det du var, og av all den galskapen du ville ha oss med på.

Du kappet den siste fortøyningen og forlot oss, svevende på din nimbus inn i livets siste solnedgang, til den evige fred, til ditt arkimediske punkt, og det er da vi

skjønner at du gjennom all din tid bare hadde ett eneste vanvittig forsett, og det var å gjøre oss til dine velhavende arvinger. Derfor står vi nå så underlig rike og forfjamsete tilbake med ekkoet av dine sinnssyke skrøner og dine beskjedne bjeff vibrerende i ørene.

Takk for dansen du røde lotus Aravind: Nå er du i ingenting, og da sprekker ikke bare språket - men også våre hjerter ...

Petter Mejlænder, Ålefjær 21.2.2003.